

І ЗАГАЛЬНІ ВІДОМОСТІ

Дисципліна „Страховання” є однією з базових при підготовці спеціалістів-фахівців в галузі економіки, бухгалтерського обліку, фінансів. Ця дисципліна вивчається студентами після ознайомлення з такими дисциплінами, як: „Економіка підприємства”, „Макроекономіка”, „Мікроекономіка”, „Інвестування”, що дає змогу закріпити отримані знання і розпочати професійну підготовку спеціалістів з економіки.

Одночасно дисципліна забезпечує вивчення таких дисциплін, як: „Страхові послуги”, „Соціальне страхування”, „Фінансовий ринок”, „Банківська справа”.

Вивчення дисципліни „Страховання” є необхідною умовою підготовки спеціалістів з фінансів вищої кваліфікації. Особливо важливу роль ця дисципліна відіграє у підготовці фахівців з страхової та банківської справи, фінансів, бухгалтерського обліку та аудиту. Вона забезпечує науково-теоретичну та методологічну основу для формування системи знань з конкретно прикладних дисциплін за спеціальністю „Фінанси”.

Метою дисципліни "Страховання" є послідовне формування у студентів знання основних положень, теорії і практики страхування фізичних і юридичних осіб.

В процесі вивчення дисципліни послідовно розглядаються: сутність, функції та роль страхування у ринковій економіці, методологія страхових відносин, законодавча база, що регулює розвиток страхування в Україні, класифікація страхування за об'єктами страхових відносин (страхування майна, відповідальності та особисте страхування), за формою проведення (добровільне та обов'язкове), за сферою діяльності страховика (ризикове та загальне), класифікація страхових ризиків та методи їх оцінки, методика розрахунку страхових тарифів, методи проведення основних видів страхування в Україні та у зарубіжних країнах.

Вивчення дисципліни „Страховання” повинно забезпечити з боку студентів:

ЗНАННЯ:

- економічних відносин, що виникають у процесі захисту майнових інтересів громадян і юридичних осіб у випадку настання страхових подій, визначених договором страхування або чинним законодавством, за рахунок грошових фондів, що створюються сплатою страхових внесків.

УМІННЯ:

- з'ясувати об'єктивну необхідність, сутність і роль страхування в умовах переходу до економіки ринкового типу;

- висвітлювати організацію і шляхи розвитку страхового ринку та державного регулювання страхової діяльності;

- розглядати умови особистого страхування, страхування майна, страхування відповідальності, перестраховання з позицій вітчизняного та зарубіжного досвіду;

- вивчати особливості організації і шляхи поліпшення фінансової діяльності страховиків.

На вивчення курсу за фахом “Фінанси”, “Економіка підприємства” відведено :

- для денної форми навчання (**термін навчання 4 роки**) - 81 година, з них – 34 години лекцій та 17 годин практичних занять. Курс „Страховання” вивчається в сьомому навчальному семестрі;

- для заочної форми навчання (**термін навчання 3 та 4,5**)- 81 година, з них – 8 годин лекцій та 4 години практичних занять. Курс “Страховання” вивчається в восьмому та дев'ятому навчальних семестрах;

- для післявузівського навчання –81 година, з них - 4 години лекцій та 4 години практичних занять. Курс “Страховання” вивчається в другому навчальному семестрі.

На вивчення курсу за фахом “Економіка підприємства” відведено:

– для денної форми навчання (**термін навчання 2,5 роки**) – 81 година, з них – 14 годин лекцій та 14 годин практичних занять. Курс “Страхування” вивчається в дев’ятому навчальному семестрі;

- для заочної форми навчання (**термін навчання 3 роки**) - 81 година, з них – 8 годин лекцій та 4 години практичних занять. Курс “Страхування” вивчається в восьмому навчальному семестрі;

- для післявузівського навчання –81 година, з них - 4 години лекцій та 4 години практичних занять. Курс “Страхування” вивчається в другому навчальному семестрі.

На вивчення курсу **за фахом “Облік і аудит”** відведено:

– для денної форми навчання (**термін навчання 4 роки**) – 81 година, з них – 16 годин лекцій та 16 годин практичних занять. Курс “Страхування” вивчається в восьмому навчальному семестрі;

- для заочної форми навчання (**термін навчання 3 та 4,5 роки**) - 81 година, з них – 8 годин лекцій та 4 години практичних занять. Курс “Страхування” вивчається в восьмому та дев’ятому навчальних семестрах.

На вивчення курсу **за фахом “Економічна кібернетика”** відведено:

– для денної форми навчання (**термін навчання 4 роки**)– 81 година, з них – 34 години лекцій та 17 годин практичних занять. Курс “Страхування” вивчається в восьмому та дев’ятому навчальних семестрах.

РОЗПОДІЛ НАВЧАЛЬНОГО ЧАСУ

Таблиця 1 – Розподіл навчальних годин за семестрами і видами навчальних занять

Спеціальність	Форма навчання	Семестр	Всього	Розподіл за семестрами та видами занять								Семестр. атестація
				Лекції	Практ.	Семін.	Лабор. роб.	Комп'ют. практи.	Контр. роботи	СРС		
										Всього	В тому числі, на виконання ІСЗ (вик. контр. роб.)	
«Фінанси»	денна (4 роки)	7	81	34	17	-	-	-	2	30	15	зал.
	заочна (4,5 роки)	8	81	8	4	-	-	-	-	69	15	зал.
	заочна (3 роки)	9	81	8	4	-	-	-	-	69	15	зал.
	післявузівська	2	81	4	4	-	-	-	-	73	15	зал.
«Економіка підприємства»	післявузівська	2	81	4	4	-	-	-	-	73	15	зал.
«Економіка підприємства», «Облік і аудит»	заочна (4,5 роки)	8	81	8	4	-	-	-	-	69	15	зал.
«Економіка підприємства»	заочна (3 роки)	8	81	8	-	-	-	-	-	73	15	зал.
	денна (2.5 роки)	9	81	14	12	-	-	-	2	53	15	зал.
«Економіка підприємства» «Економічна кібернетика»	денна (4 роки)	8	81	34	17	-	-	-	2	30	15	зал.
«Облік і аудит»	денна (4 роки)	8	81	16	14	-	-	-	2	49	15	зал.

І ЗАГАЛЬНІ ВІДОМОСТІ

Дисципліна „Страхові послуги” є однією з базових при підготовці спеціалістів-фахівців в галузі економіки, бухгалтерського обліку, фінансів. Ця дисципліна вивчається студентами після ознайомлення з такими дисциплінами, як: „Страхування”, „Інвестування”, „Гроші та кредит”, „Фінанси підприємства”, , що дає змогу закріпити отримані знання і розпочати професійну підготовку спеціалістів з економіки.

Одночасно дисципліна забезпечує вивчення таких дисциплін, як: „Соціальне страхування”, „Фінансовий ринок”, „Банківська справа”.

Вивчення дисципліни „Страхові послуги” є необхідною умовою підготовки спеціалістів з фінансів вищої кваліфікації. Особливо важливу роль ця дисципліна відіграє у підготовці фахівців з страхової та банківської справи, фінансів, бухгалтерського обліку та аудиту. Вона забезпечує науково-теоретичну та методологічну основу для формування системи знань з конкретно прикладних дисциплін за спеціальністю „Фінанси”.

Метою дисципліни "Страхові послуги" є вивчення механізму страхових послуг, що дозволить їм сформувати рівень знань, який дасть змогу працювати за обраним фахом. Надання знань з організації роботи страховиків є необхідним щодо забезпечення потреб юридичних осіб і громадян у страхових послугах.

Предмет дисципліни – це система відносин між сторонами страхової угоди з приводу купівлі – продажу страхових послуг.

В процесі вивчення дисципліни послідовно розглядаються: структура та інфраструктура страхового ринку як частини фінансової системи, основні форми організації страховиків на сучасному етапі, особливості реалізації страхової послуги (тобто процес укладання страхової угоди, напрямки та загальні тенденції продажу), перестраховання як засіб підвищення фінансової стійкості страховика, формування страхових резервів, особливості грошового обігу страховика (класифікація доходів та витрат), формування прибутку страховика, його розподіл

І ЗАГАЛЬНІ ВІДОМОСТІ

Дисципліна „Страхові послуги” є однією з базових при підготовці спеціалістів-фахівців в галузі економіки, бухгалтерського обліку, фінансів. Ця дисципліна вивчається студентами після ознайомлення з такими дисциплінами, як: „Страхування”, „Інвестування”, „Гроші та кредит”, „Фінанси підприємства”, , що дає змогу закріпити отримані знання і розпочати професійну підготовку спеціалістів з економіки.

Одночасно дисципліна забезпечує вивчення таких дисциплін, як: „Соціальне страхування”, „Фінансовий ринок”, „Банківська справа”.

Вивчення дисципліни „Страхові послуги” є необхідною умовою підготовки спеціалістів з фінансів вищої кваліфікації. Особливо важливу роль ця дисципліна відіграє у підготовці фахівців з страхової та банківської справи, фінансів, бухгалтерського обліку та аудиту. Вона забезпечує науково-теоретичну та методологічну основу для формування системи знань з конкретно прикладних дисциплін за спеціальністю „Фінанси”.

Метою дисципліни "Страхові послуги" є вивчення механізму страхових послуг, що дозволить їм сформувати рівень знань, який дасть змогу працювати за обраним фахом. Надання знань з організації роботи страховиків є необхідним щодо забезпечення потреб юридичних осіб і громадян у страхових послугах.

Предмет дисципліни – це система відносин між сторонами страхової угоди з приводу купівлі – продажу страхових послуг.

В процесі вивчення дисципліни послідовно розглядаються: структура та інфраструктура страхового ринку як частини фінансової системи, основні форми організації страховиків на сучасному етапі, особливості реалізації страхової послуги (тобто процес укладання страхової угоди, напрямки та загальні тенденції продажу), перестраховування як засіб підвищення фінансової стійкості страховика, формування страхових резервів, особливості грошового обігу страховика (класифікація доходів та витрат), формування прибутку страховика, його розподіл

II. ЗМІСТ НАВАЛЬНОГО МАТЕРІАЛУ

Зміст навчальної програми курсу „Страховання” відповідає Галузевому стандарту вищої освіти „Освітньо-професійної програми підготовки бакалавра, спеціаліста і магістра напряму 0501 – „Економіка і підприємництво”. / Колектив авт. під загол. керівника А.Ф. Павленка. – К.: КНЕУ, 2002.

Структура навчальної дисципліни віддзеркалюється у змісті навчального матеріалу програми за наступним тематичним планом.

ТЕМА 1. СУТНІСТЬ, ПРИНЦИПИ ТА РОЛЬ СТРАХУВАННЯ. МЕТОДОЛОГІЯ СТРАХОВИХ ВІДНОСИН

Необхідність страхового захисту як важливого засобу економічної безпеки суб'єктів господарювання та життєдіяльності людей на випадок шкоди, зумовленої ризиковими обставинами. Страхові фонди як матеріальна основа страхового захисту. Самостраховання, його джерела й межі доцільного застосування.

Виникнення та етапи розвитку страховання. Основні засоби страхового захисту. Місце страховання в системі економічних категорій. Функції страховання: захисна, ризикова, інвестиційна, міжнародна. Сфери застосування страховання.

Принципи страховання: страховий інтерес, максимальна добросовісність суб'єктів страховання, відшкодування втрат у межах збитків, суброгація.

Суб'єкти та об'єкти страхового захисту. Суб'єкти: страховик, страхувальник, бенефіціар. Об'єкти: законні майнові інтереси фізичних та юридичних осіб, пов'язані р з володінням та розпорядженням деяким майном (страхування майна), з життям, здоров'ям та працездатністю (особисте страхування), з матеріальною компенсацією збитку, завданому страхувальником третьої особі.

Визначення категорій страхової суми, страхового відшкодування. Страхові платежі та внески. Страховий тариф як основа для будування страхового платежу. Прямі та непрямі збитки у системі відшкодування. Франшиза.

Системи страхової відповідальності: першого ризику, дійсної вартості, пропорційної відповідальності, пограничної відповідальності.

В результаті вивчення теми:

студент повинен знати:

- економічну сутність страхування;
- основні соціально-економічні функції та межі застосування страхових відносин
- суб'єктів та об'єктів страхового захисту;
- методик формування страхових платежів та виплат;
- методик розрахунку обсягу страхової виплати.

студент повинен вміти:

- визначати місце страхування у ряді фінансових дисциплін ;
- розрізняти форми організації страхового захисту, комерційне та страхування та державні соціальні страхові гарантії;
- розраховувати страховий платіж за страховою сумою та тарифом;
- розраховувати страхове відшкодування на підставі обсягу збитків, страхової суми та дійсної вартості об'єкту страхування за різними системами страхової відповідальності;
- розраховувати страхове відшкодування з урахуванням умовної та безумовної франшизи

ТЕМА 2. КЛАСИФІКАЦІЯ СТРАХУВАННЯ

Практичне значення класифікації страхування.

Ознаки класифікації: історичні, економічні, юридичні.

Класифікація за об'єктами страхування. Галузі страхування: майнове, страхування відповідальності, особисте страхування.

Класифікація за родом небезпеки: страхування ризиків від вогню, інженерних, сільськогосподарських, транспортних, фінансово-кредитних та інших ризиків.

Класифікація за формами проведення: обов'язкове страхування та добровільне страхування.

Класифікація за сферою діяльності страховика: ризикове та довгострокове страхування.

Класифікація за статусом страхувальника. Страхування юридичних осіб усіх форм власності. Страхування громадян.

В результаті вивчення теми:

студент повинен знати:

- основні критерії класифікації страхування;
- визначення майнового, особистого та страхування відповідальності; цілі проведення та межі застосування;
- визначення добровільного страхування; основні види добровільного страхування, що визначаються у Законі України “Про страхування”;
- види обов'язкового страхування, що визначаються у Законі України “Про страхування”;
- критерії віднесення страхування до ризикового чи довгострокового.

студент повинен вміти:

- відрізнити страхування за галузями та формами проведення;
- відрізнити обов'язкове страхування від соціальних страхових гарантій;
- сформулювати риси загальних видів страхування та страхування життя
- обґрунтовано приймати рішення про застосування той чи іншої форми страхування на практиці.

ТЕМА 3. СТРАХОВІ РИЗИКИ ТА ЇХ ОЦІНКА

Поняття страхового ризику як основи договору страхування. Ризик як невизначена подія. Мета та завдання класифікації ризиків у сучасній економіці.

Основні критерії класифікації ризиків: критерій походження (антропогенні та природні ризики), критерій носія (особисті та майнові ризики), критерій обсягу (катастрофічні, великі та незначні ризики), критерій можливих наслідків (чисті та спекулятивні ризики). Характеристики ризику. Рівень ризику. Частота реалізації ризику та розмір шкоди.

Управління ризиком на сучасному етапі. Основні завдання ризик менеджменту. Етапи ризик менеджменту: аналіз ризику, контроль над ризиком та фінансування ризику. Роль ризик-менеджменту у виявленні, розпізнаванні, ідентифікації та визначенні методів впливу на ризик. Виключення ризику. Активне й пасивне запобігання ризику. Специфіка ризиків у страхуванні майна, відповідальності та особистому страхуванні.

Визначення доцільності страхування ризику. Критерії визначення ціни страхування.

В результаті вивчення теми:

студент повинен знати:

- основні критерії страхових ризиків;
- критерії оцінки ризиків з точки зору імовірності настання випадкової події та обсягу можливих наслідків;
- методи аналізу ризику (діагностика та оцінка ризику);
- методи контролю над ризиком (мінімізація, локалізація, диверсифікація);
- методи фінансування ризику (самофінансування, передача професійним страховикам);

студент повинен вміти:

- оцінити випадкову подію з точки зору можливості страхування;
- зробити висновок щодо частоти настання імовірної події та її можливих наслідків на підставі статистичних даних;
- розробити методи контролю над ризиком щодо конкретних умов реалізації випадкової події;
- пропонувати методи фінансування наслідків реалізації випадкової події у заданих умовах.

ТЕМА 5. МЕТОДИКА ВИЗНАЧЕННЯ СТРАХОВИХ ТАРИФІВ ЗА РИЗИКОВИМИ ВИДАМИ СТРАХУВАННЯ

Страховий тариф як основа побудови ціни страхування. Взаємозв'язок величини страхового тарифу та розміру страхової відповідальності. Структура розподілу страхового фонду за видами діяльності страховика.

Структура тарифної ставки: брутто-тариф, нетто-ставка та навантаження до нетто-ставки. Економічний зміст нетто-тарифу та навантаження до нетто-ставки.

Збитковість страхової суми як основа для побудови нетто-ставки. Тарифний період. Елементи збитковості страхової суми.

Методика визначення нетто-ставки на основі аналізу динамічного ряду збитковості страхової суми за тарифний період. Ризикова надбавка як складова нетто-тарифу. Визначення ризикової надбавки на підставі аналізу стійкості ряду показників збитковості страхової суми за тарифний період. Тарифна політика страховика.

В результаті вивчення теми:

студент повинен знати:

- економічну сутність страхового тарифу;
- вплив розміру тарифної ставки на обсяг страхової відповідальності;
- економічну сутність розподілу тарифної ставки на нетто-тариф та навантаження до нетто-тарифу;
- методику встановлення нетто-тарифу у залежності від аналізу показників збитковості страхової суми;
- методику встановлення навантаження до нетто-тарифу;
- методику встановлення ризикової надбавки у залежності від стійкості показників збитковості.

студент повинен вміти:

- аналізувати показники отриманих страхових премій та сплачених відшкодувань за тарифний період;

- проводити розрахунки нетто та брутто-тарифу за ризиковим страхуванням;
- робить висновки щодо розміру ризикової надбавки у залежності від проведеного аналізу показників збитковості.

ТЕМА 5. СТРАХОВА ОРГАНІЗАЦІЯ ТА ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ СТРАХОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Страхова індустрія як частина сфери послуг, її організаційні форми. Порядок створення, функціонування та ліквідації страхових компанії. Товариства взаємного страхування. Спеціалізація страховиків. Умови залучення іноземних інвесторів до створення страхових організацій.

Ресурси страховика: фінансові, матеріальні, трудові, інформаційні.

Структура та управління страхових компанії. Центральний офіс. Філії й представництва. Страхові об'єднання.

Необхідність і значення державного регулювання страхової діяльності. Шляхи наближення законодавчої й нормативної бази страхування до міжнародних стандартів.

Органи нагляду за страховою діяльністю та їх функції. Реєстрація та ліцензування страховиків. Контроль за діяльністю страховиків.

В результаті вивчення теми:

студент повинен знати:

- необхідність, цілі та завдання державного регулювання страхової діяльності;
- основні функції Органу нагляду за страховою діяльністю ;
- права та обов'язки Органу нагляду за страховою діяльністю;.
- порядок утворення та ліквідації страховиків;
- умови ліцензування страхової діяльності;
- основні організаційні форми страховиків;
- організаційну структуру акціонерного страхового товариства;

студент повинен вміти:

- відрізняти різні форми організації страховиків;
- назвати важелі державного регулювання страхової діяльності
- оцінити державну політику регулювання страхової діяльності в Україні на різних етапах розвитку страхового ринку.

ТЕМА 6. СТРАХУВАННЯ МАЙНА

Основні види страхування майна, що проводяться в Україні, та їх тарифікація.

Страхування майна юридичних осіб: суб'єкти та об'єкти страхування, страхова оцінка, страхові події, порядок укладання договорів, умови відшкодування збитків.

Страхування технічних ризиків: зарубіжний та вітчизняний досвід. Страхування вантажів, морського та авіаційного транспорту.

Страхування фінансових та кредитних ризиків. Делькредерне та гарантійне страхування. Страхування кредитів під інвестиції, страхування споживчих кредитів. Система депозитного страхування

Страхування сільськогосподарського майна. Особливості проведення страхової оцінки, страхові тарифи, розрахунок обсягу збитків.

Страхування майна громадян: будівель і споруд, автомобільного транспорту, тварин, домашнього та іншого майна. Тарифікація, умови проведення, страхова оцінка та методика відшкодування збитків.

В результаті вивчення теми:

студент повинен знати:

- види страхування майна, що проводяться в Україні;
- особливості страхування майна юридичних осіб;
- особливості проведення страхування майна сільськогосподарських підприємств;
- методику проведення страхової оцінки та розрахунку страхового відшкодування щодо страхування майна підприємств;

- особливості проведення страхування майна громадян на сучасному етапі: недоліки та переваги.

студент повинен вміти:

- визначати страхову вартість об'єкту страхування;
- визначати обсяг збитків від страхового випадку;
- розраховувати обсяг страхового відшкодування на підставі збитків від страхового випадку та співвідношення страхової суми та дійсної вартості застрахованого майна

ТЕМА 7. СТРАХУВАННЯ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

Страхування відповідальності: сутність та основні види, що проводяться в Україні. Страхування цивільної відповідальності власників автотранспортних засобів. Ціль, умови проведення, визначення страхових внесків, страхові відшкодування. Моторне (транспортне) страхове бюро та його функції. Міжнародна система «Зелена картка».

Страхування відповідальності перевізника вантажів на різних видах транспорту: ціль, основні умови проведення.

Страхування відповідальності за неповернення кредитів. Страхування відповідальності роботодавця. Страхування відповідальності виробників за якість продукції. Страхування професійної відповідальності. Страхування відповідальності за забруднення довкілля. Вітчизняна практика та зарубіжний досвід проведення.

В результаті вивчення теми

студент повинен знати:

- механізм проведення страхування відповідальності;
- види страхування відповідальності, що проводяться в Україні;
- цілі та завдання проведення страхування відповідальності автовласників;
- цілі та завдання проведення інших видів страхування відповідальності;

- .нормативно-правове регулювання проведення обов'язкових видів страхування відповідальності: вітчизняний та зарубіжний досвід.

студент повинен вміти:

- розраховувати обсяг страхового відшкодування щодо страхування відповідальності автовласників;
- розподіляти збитки у межах страхової суми між сторонами договору страхування відповідальності перед третіми особами.

ТЕМА 8. ОСОБИСТЕ СТРАХУВАННЯ

Особисте страхування та його основні види, що проводяться в Україні.

Страхування від нещасних випадків. Ціль, умови проведення, визначення обсягу страхової відповідальності. Обов'язкові види: страхування від нещасних випадків і професійних захворювань. Страхування від нещасних випадків на транспорті, військовослужбовців та працівників ризикових професій. Добровільне індивідуальне й колективне страхування від нещасних випадків.

Медичне страхування. Суб'єкти та об'єкти страхування. Умови обов'язкового медичного страхування. Добровільне медичне страхування. Сучасний стан розвитку системи медичного страхування в Україні. Зарубіжний досвід у формуванні системи медичного страхування та можливості його використання в Україні.

Страхування життя та його основні види. Суб'єкти та об'єкти страхових відносин. Змішане страхування життя. Методика встановлення страхових сум та страхових виплат. Страхування додаткової пенсії (ренти). Розвиток особистого страхування в Україні. Аналіз зарубіжного досвіду.

В результаті вивчення теми:

студент повинен знати:

- цілі та завдання, основні умови проведення страхування від нещасних випадків;
- особливості проведення обов'язкових видів страхування від нещасних випадків в Україні;

- організацію системи добровільного медичного страхування в Україні на сучасному етапі;
- механізм державного утворення системи загальнообов'язкового медичного страхування;
- цілі, завдання та механізм проведення страхування життя та додаткової пенсії.

студент повинен вміти:

- відрізнити обов'язкові види страхування від нещасних випадків та соціальні страхові гарантії;
- вказати переваги та недоліки систем добровільного та обов'язкового медичного страхування в Україні;
- аналізувати можливості диференціації тарифних ставок за страхуванням від нещасних випадків та страхуванням медичних витрат у залежності від різних груп застрахованих осіб.

ТЕМА 9. МЕТОДИКА РОЗРАХУНКУ СТРАХОВИХ ТАРИФІВ ЩОДО СТРАХУВАННЯ ЖИТТЯ

Методика формування страхового платежу та резерву внесків за страхуванням життя. Структура нетто-ставки за страхуванням на дожиття, на випадок смерті та за змішаним страхуванням.

Таблиці смертності та середньої тривалості життя як основа для розрахунку нетто-ставки. Показники таблиці та їх застосування у розрахунку частоти настання страхового випадку. Одноразова та річна нетто-ставки. Розрахунок одноразових нетто-ставок за страхуванням на дожиття та на випадок смерті.

Норма відсотків та її вплив на розмір нетто-ставки за довгостроковим страхуванням. Розрахунок сучасної та майбутньої вартості страхового фонду за страхуванням життя.

Таблиці комутаційних чисел для розрахунку тарифів у страховій практиці.

Взаємозв'язок між річною та одноразовою нетто-ставками за допомогою коефіцієнта розстрочки. Розрахунок нетто-ставки страхової ренти.

В результаті вивчення теми:**студент повинен знати:**

- Методику формування тарифної стави за страхуванням життя та пенсій;
- Механізм використання даних демографічної статистики та методів довгострокових фінансових обчислень для розрахунку одноразових нетто-ставок за страхуванням на дожиття та на випадок смерті;
- Методику використання таблиць комутаційних чисел для розрахунку нетто-ставок за страхуванням життя;
- Методику розрахунку річних нетто-ставок за допомогою коефіцієнта рострочки. .

студент повинен вміти:

- Розраховувати одноразові нетто-ставки за страхуванням на дожиття та на випадок смерті використовуючи дані таблиць смертності та середньої тривалості попереднього життя населення;
- Розраховувати одноразові нетто-ставки за страхуванням на дожиття та на випадок смерті використовуючи дані таблиць комутаційних чисел;
- Розраховувати річні нетто-ставки за страхуванням на дожиття та на випадок смерті за допомогою коефіцієнта рострочки.

ІІІ. ПРИБЛИЗНА ТЕМАТИКА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ**Заняття №1 за темами 1 – 2**

Мета – вивчення історичного розвитку та сучасної законодавчої бази страхування в Україні.

Питання, що розглядаються на практичному занятті:

1. Необхідність страхового захисту як важливого засобу економічної безпеки.
Матеріальна основа страхового захисту - страхові фонди.
2. Виникнення та етапи розвитку страхування.
3. Роль страхування у активізації бізнесу.

4. Класифікація страхування за об'єктами.
5. Класифікація страхування за родом безпеки.
6. Класифікація страхування за формами проведення.
7. Класифікація страхування за статусом страховика.
8. Класифікація страхування за спеціалізацією страхувальника.

В результаті практичного заняття студент повинен уміти:

- обґрунтовано роз'яснити, які законодавчі акти регулюють страхову діяльність;
- визначити необхідний розмір статутного фонду страховика;
- проводити класифікацію страхування в залежності від поставленої мети;
- складати графічну схему класифікації страхування.

Заняття №2 за темами 3 – 4

Мета – вивчення страхового ризику та методики визначення страхового відшкодування в залежності від системи страхової відповідальності.

Питання, що розглядаються на практичному занятті:

1. Поняття та основи характеристики ризику.
2. Управління ризиком.
3. Визначення страхового ризику.
4. Поняття страхової суми та відшкодування. Прямі та непрямі збитки.
5. Поняття франшизи. Розрахунок страхового відшкодування з урахунком франшизи (умовної та безумовної).
6. Системи страхової відповідальності. Розрахунок страхового відшкодування за різними системами страхової відповідальності.

В результаті практичного заняття студент повинен уміти:

- визначити розмір страхового ризику та шляхи управління ним;
- розрахувати страхове відшкодування в залежності від системи страхової відповідальності;
- роз'яснити, як понесені збитки відносять до прямих чи непрямих.

Заняття №3 за темами 5 –6

Мета – вивчення особливостей державного регулювання страхової діяльності та методики формування страхового тарифу.

Питання, що розглядаються на практичному занятті:

1. Державне регулювання страхової діяльності.
2. Порядок створення, функціонування та ліквідації страхових компаній.
3. Органи нагляду за страховою діяльністю та їх функції.
4. Структура страхового тарифу.

5. Збитковість страхової суми як основа для формування нетто-тарифу.
6. Методика формування страхового тарифу за ризиковим страхуванням за допомогою аналізу динамічного ряду збитковості страхової суми.
7. Тарифна політика страховика.

В результаті практичного заняття студент повинен уміти:

- роз'яснити порядок створення та ліквідації страхової компанії;
- розрахувати страховий тариф за ризиковим страхуванням;
- оцінити збитковість страхової суми;
- скласти оптимальну тарифну політику страховика.

Заняття №4 за темами 7 – 8

Мета – вивчення особливостей страхування майна та відповідальності юридичних осіб і громадян на території України.

Питання, що розглядаються на практичному занятті:

1. Особливості проведення страхування майна юридичних осіб: основний та додатковий договір, визначення страхової вартості, методика визначення збитків.
2. Розрахунок величини відшкодування за різними системами страхової відповідальності.
3. Страхування майна громадян: тарифікація та основні умови проведення.
4. Страхування громадянської відповідальності власників транспортних засобів: умови проведення, тарифікація, розрахунок обсягу страхової відповідальності.
5. МТСБ(У) та його основні функції.
6. Страхування відповідальності за неповернення кредиту: розрахунок обсягу страхової відповідальності.
7. Методика визначення страхової суми та величини збитку щодо страхування врожаю сільськогосподарчих культур.

В результаті практичного заняття студент повинен уміти:

- скласти розрахунок відшкодування кожному потерпілому під час ДТП;
- оцінити величину збитку від страхового випадку;
- розрахувати страхове відшкодування за неповернений кредит.

Заняття №5 за темами 9 – 10

Мета – навчитися здійснювати актуарні розрахунки.

Питання, що розглядаються на практичному занятті:

1. Страхування від нещасних випадків: тарифікація, основні умови проведення.
2. Добровільне та обов'язкове страхування. Колективне та індивідуальне страхування від нещасних випадків.
3. Страхування життя та пенсій: основні види та умови проведення.
4. Розрахунок страхових тарифів щодо страхування життя за допомогою таблиць смертності та середньої тривалості життя.
5. Норма відсотків та її вплив на розмір страхового внеску щодо страхування життя.
6. Взаємозв'язок між річною та одноразовою нетто-ставками за допомогою коефіцієнту розстрочки.
7. Медичне страхування на сучасному етапі в Україні. Зарубіжний досвід та умови його використання.

В результаті практичного заняття студент повинен уміти:

- обґрунтовано роз'яснити різницю між добровільним та обов'язковим страхуванням;
- використовувати таблицю смертності та середньої тривалості життя;
- розрахувати страховий тариф щодо особистого страхування;
- становити взаємозв'язок між річною та одноразовою нетто-ставками.

Заняття №6 за темою 11

Мета – вивчення особливостей галузі страхування в різних країнах.

Питання, що розглядаються на практичному занятті:

1. Загальна характеристика страхових ринків зарубіжних країн: державний контроль, галузі страхування та основні форми організації страховиків.
2. Порівняльний аналіз страхових ринків США, Великобританії та Німеччини.
3. Порівняльний аналіз страхових ринків Росії та України: кількісна характеристика, розвиток галузей страхування, т.п.
4. Тенденції та перспективи розвитку страхового ринку України.
Перспективи інтеграції України у світовий страховий ринок.

В результаті практичного заняття студент повинен уміти:

- дати характеристику страхового ринку будь-якої зарубіжної країни;
- провести порівняльний аналіз запропонованих страхових ринків;
- роз'яснити перспективи розвитку страхового ринку України з усуненням причин.

IV. ІНДИВІДУАЛЬНІ СЕМЕСТРОВІ ЗАВДАННЯ

На індивідуальну роботу студентів по вивченню дисципліни „Страхування” **денної форми навчання** передбачено 30 годин, які витрачаються студентами на підготовку рефератів. Заслуховування та обговорення рефератів відбувається на практичних заняттях, що поширює знання студентів по окремим теоретичним та практичним заняттям. Крім того, об’єктом індивідуальної роботи є матеріал, який не може бути опрацьований на лекційних та практичних заняттях з причини обмеженого часу аудиторних занять.

Теми рефератів курсу наведені в додатку А.

На індивідуальну роботу студентів по вивченню дисципліни „Страхування” **заочної форми навчання** передбачено 69 годин. Об’єктом індивідуальної роботи є матеріал, який не може бути опрацьований на лекційних та практичних заняттях з причини обмеженого часу аудиторних занять.

V. КОНТРОЛЬНІ РОБОТИ

Для контролю за засвоєнням матеріалу по навчальній дисципліні “Страхування” **денної форми навчання** використовуються такі форми поточного контролю:

- підготування доповідей або рефератів по окремих розділах курсу, тематика яких визначається викладачем;
- виконання аудиторних контрольних робіт;
- рішення типових ситуацій та задач по основних темах курсу на практичних заняттях;
- поточний контроль за засвоєнням матеріалу в ході проведення практичних занять із студентами;

Навчальний процес по дисципліні завершується заліком, на якому студенти показують отриманий рівень знань.

На протязі семестру заплановано проведення трьох обов'язкових контрольних точок та трьох додаткових контрольних точок. **Мета** проведення контрольних робіт – закріплення і оцінювання отриманих студентами теоретичних знань та вмінь розв'язання задач з дисципліни.

Завдання на кожен контрольну роботу знаходяться в додатку А навчально-методичного комплексу дисципліни.

Навчальним планом дисципліни для **заочної та післявузівської форми навчання** передбачена одна контрольна робота.

Контрольна робота охоплює теми лекційного матеріалу, а також матеріал, що вноситься на самостійне вивчення студентам. До контрольної роботи входять виконання наступних видів роботи:

- вивчення та опрацювання теоретичних питань по курсу;
- відповіді на тестові завдання;
- рішення практичних задач.

Основна **мета** виконання контрольних робіт – закріплення теоретичних знань та практичних навиків.

VI МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

Методика вивчення дисципліни „Страховання” для **денної форми навчання за фахом “Фінанси”** базується на засвоєнні студентом лекційного матеріалу, навчально-методичного матеріалу, навчально-методичної літератури, законодавчих та нормативних актів, виконанні контрольних робіт, самостійних робіт, тестових завдань, вирішенні комплексних ситуаційних задач.

За фахом “Фінанси” при вивченні дисципліни більше уваги приділяється розгляду механізму страхування кредитних та фінансових ризиків, грошовому обігу страховика та його інвестиційної діяльності у галузі розміщення власних та залучених коштів, показникам фінансової стійкості страховика.

За фахом “Облік та аудит” при вивченні дисципліни більше уваги приділяється вивченню механізму формування фінансової звітності страховика, системі оподаткування страхової діяльності.

За фахом “Економіка підприємства” при вивченні дисципліни більше уваги приділяється розгляду механізму проведення страхування майна юридичних осіб усіх форм власності, особливостям укладання страхової угоди, методам проведення страхової оцінки майна підприємства, методам визначення обсягу збитків та страхового відшкодування.

За фахом “Економічна кібернетика” при вивченні дисципліни більше уваги приділяється математичним методам розрахунку страхових тарифів за страхуванням життя та ризиковими видами, методам застосування інформаційних технологій у страхуванні, математичним моделям обігу грошових коштів страховика.

На лекціях викладається основна частина теоретичного матеріалу, доповненого прикладами. Питання навчального курсу, які, завдяки обмеженості часу навчальних занять, не можуть бути розглянуті на лекціях, повинні бути опановані на практичних заняттях вході заслуховування докладів та рефератів.

Методика вивчення дисципліни **для заочної та післявузівської форми навчання за фахом “Фінанси”** базується на засвоєнні студентом лекційного матеріалу, навчально-методичного матеріалу, навчально-методичної літератури, законодавчих та нормативних актів, виконанні контрольної роботи.

На лекціях викладається основні теми теоретичного матеріалу. Питання навчального курсу, які, завдяки обмеженості часу навчальних занять, не можуть бути розглянуті на лекціях, виносяться на самостійне вивчення дисципліни.

**РОЗПОДІЛ НАВЧАЛЬНОГО ЧАСУ ЗА ТЕМАМИ
ЗА ФАХОМ «ФІНАНСИ», «ЕКОНОМІЧНА КІБЕРНЕТИКА»
«ЕКОНОМІКА ПІДПРИЄМСТВА» (термін навчання - 4 роки) ДЛЯ ДЕННОЇ
ФОРМИ НАВЧАННЯ**

Назва теми	Розподіл за семестрами та темами завдань			
	Всього	Лекції	Практичн.	СРС
Тема 1. Сутність, принципи й роль страхування.	5	2	1	2
Тема 2. Методологія страхових відносин	5	3	1	1
Тема 3. Класифікація страхування	5	2	1	2
Тема 4. Страхові ризики і їх оцінка.	5	2	1	1
Тема 5. Методика визначення страхових тарифів за ризиковими видами страхування	5	3	1	1
Контрольна робота з тем 1 – 5	3	-	1	2
Тема 6. Державне регулювання страхової діяльності	6	4	1	1
Тема 7. Страхування майна	7	4	2	1
Тема 8. Страхування відповідальності	7	4	2	1
Тема 9. Особисте страхування	8	4	2	2
Тема 10. Методика визначення страхових тарифів щодо страхування життя	7	4	2	1
Тема 11. Особливості страхування в закордонних країнах	5	2	1	2
Контрольна робота з тем 6 – 11	3	-	1	2
Підготовка до заліку	10			10
Всього	81	34	17	30

**РОЗПОДІЛ НАВЧАЛЬНОГО ЧАСУ ЗА ТЕМАМИ
ЗА ФАХОМ «ОБЛІК І АУДИТ» (термін навчання - 4 роки) ДЛЯ
ДЕННОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ**

Назва теми	Розподіл за семестрами та темами завдань			
	Всього	Лекції	Практичн.	СРС
Тема 1. Сутність, принципи й роль страхування.	5	2	1	2
Тема 2. Методологія страхових відносин	5	2	1	2
Тема 3. Класифікація страхування	5	-	1	4
Тема 4. Страхові ризики і їх оцінка.	5	2	1	2
Тема 5. Методика визначення страхових тарифів за ризиковими видами страхування	5	2	1	2
Контрольна робота з тем 1 – 5	3		1	2
Тема 6. Державне регулювання страхової діяльності	6	1	1	4
Тема 7. Страхування майна	7	1	1	5
Тема 8. Страхування відповідальності	7	1	2	4
Тема 9. Особисте страхування	8	1	2	5
Тема 10. Методика визначення страхових тарифів щодо страхування життя	7	2	2	3
Тема 11. Особливості страхування в закордонних країнах	5	2	1	2
Контрольна робота з тем 6 – 11	3		1	2
Підготовка до заліку	10			10
Всього	81	16	16	49

**РОЗПОДІЛ НАВЧАЛЬНОГО ЧАСУ ЗА ТЕМАМИ
ЗА ФАХОМ “ЕКОНОМІКА ПІДПРИЄМСТВА” (термін навчання – 2,5
роки) ДЛЯ ДЕННОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ**

Назва теми	Розподіл за семестрами та темами завдань			
	Всього	Лекції	Практичн.	СРС
Тема 1. Сутність, принципи й роль страхування.	5	2	1	2
Тема 2. Методологія страхових відносин	5	2	1	2
Тема 3. Класифікація страхування	5	-	1	4
Тема 4. Страхові ризики і їх оцінка.	5	2	1	2
Тема 5. Методика визначення страхових тарифів за ризиковими видами страхування	5	2	1	2
Контрольна робота з тем 1 – 5	3		1	2
Тема 6. Державне регулювання страхової діяльності	6	1	1	4
Тема 7. Страхування майна	7	1	1	5
Тема 8. Страхування відповідальності	7	1	1	5
Тема 9. Особисте страхування	8	1	1	6
Тема 10. Методика визначення страхових тарифів щодо страхування життя	7	1	2	4
Тема 11. Особливості страхування в закордонних країнах	5	1	1	3
Контрольна робота з тем 6 – 11	3		1	2
Підготовка до заліку	10			10
Всього	81	14	14	53

**РОЗПОДІЛ НАВЧАЛЬНОГО ЧАСУ ЗА ТЕМАМИ
ЗА ФАХОМ “ФІНАНСИ” ,”ОБЛІК І АУДИТ”, ЕКОНОМІКА
ПІДПРИЄМСТВА”(ТЕРМІН НАВЧАННЯ 4.5 РОКИ) ТА ЗА ФАХОМ
“ФІНАНСИ”, ”ОБЛІК І АУДИТ”(ТЕРМІН НАВЧАННЯ 3 РОКИ) ЗАОЧНОЇ
ФОРМИ НАВЧАННЯ**

Назва теми	Розподіл за семестрами та темами завдань			
	Всього	Лекції	Практичн.	СРС
Тема 1. Сутність, принципи й роль страхування.	6	-	-	6
Тема 2. Методологія страхових відносин	5	-	-	5
Тема 3. Класифікація страхування	6	-	-	6
Тема 4. Страхові ризики і їх оцінка.	5	1	-	4
Тема 5. Методика визначення страхових тарифів за ризиковими видами страхування	6	2	1	3
Тема 6. Державне регулювання страхової діяльності	6	-	-	6
Тема 7. Страхування майна	8	2	1	5
Тема 8. Страхування відповідальності	7	2	1	4
Тема 9. Особисте страхування	9	-	-	9
Тема 10. Методика визначення страхових тарифів щодо страхування життя	7	1	1	5
Тема 11. Особливості страхування в закордонних країнах	6	-	-	6
Підготовка до заліку	10			10
Всього	81	8	4	69

**РОЗПОДІЛ НАВЧАЛЬНОГО ЧАСУ ЗА ТЕМАМИ
ЗА ФАХОМ “ЕКОНОМІКА ПІДПРИЄМСТВА”(ТЕРМІН НАВЧАННЯ
3 РОКИ) ЗАОЧНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ**

Назва теми	Розподіл за семестрами та темами завдань			
	Всього	Лекції	Практичн.	СРС
Тема 1. Сутність, принципи й роль страхування.	6	-	-	6
Тема 2. Методологія страхових відносин	5	-	-	5
Тема 3. Класифікація страхування	6	-	-	6
Тема 4. Страхові ризики і їх оцінка.	5	1	-	4
Тема 5. Методика визначення страхових тарифів за ризиковими видами страхування	6	2	-	4
Тема 6. Державне регулювання страхової діяльності	6	-	-	6
Тема 7. Страхування майна	8	2	-	6
Тема 8. Страхування відповідальності	7	2	-	5
Тема 9. Особисте страхування	9	-	-	9
Тема 10. Методика визначення страхових тарифів щодо страхування життя	7	1	-	6
Тема 11. Особливості страхування в закордонних країнах	6	-	-	6
Підготовка до заліку	10			10
Всього	81	8		73

**РОЗПОДІЛ НАВЧАЛЬНОГО ЧАСУ ЗА ТЕМАМИ
ЗА ФАХОМ “ФІНАНСИ”, ЕКОНОМІКА ПІДПРИЄМСТВА”(ПІСЛЯ
ВУЗІВСЬКЕ НАВЧАННЯ) ЗАОЧНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ**

Назва теми	Розподіл за семестрами та темами завдань			
	Всього	Лекції	Практичн.	СРС
Тема 1. Сутність, принципи й роль страхування.	6	-	-	6
Тема 2. Методологія страхових відносин	5	-	-	5
Тема 3. Класифікація страхування	6	-	-	6
Тема 4. Страхові ризики і їх оцінка.	5		-	5
Тема 5. Методика визначення страхових тарифів за ризиковими видами страхування	6	1	1	4
Тема 6. Державне регулювання страхової діяльності	6	-	-	6
Тема 7. Страхування майна	8	1	1	6
Тема 8. Страхування відповідальності	7	1	1	5
Тема 9. Особисте страхування	9	-	-	9
Тема 10. Методика визначення страхових тарифів щодо страхування життя	7	1	1	5
Тема 11. Особливості страхування в закордонних країнах	6	-	-	6
Підготовка до заліку	10			10
Всього	81	4	4	69

VII НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ

Перелік рекомендованої літератури:

1. Закон України “Про страхування”// “Урядовий кур’єр” №205 від 7.11.01р.
2. Александрова М.М. Страхування: Навч. посібник. –К.: ЦУЛ, 2002. – 208с.
3. Базилевич В.Д., Базилевич К.С. Страхова справа. – 2-ге вид., переробл. та доповн. – К.: Т-во «Знання», КОО, 2002. – 203с.
4. Балабанов И.Т, Балабанов А.И. Страхование, - СПб: Питер, 2001. – 256с.
5. Заруба О.Д. Основи страхування: Навч. посібник. – К.: УФМБ, 1995. – 180с.
6. Страхование дело: Учебник / под общей ред. Рейтмана Л.И. – М.: «Банковский и биржевой центр», 1992. – 524с
7. Страхування: Навч. посібник / за заг. ред. Осадця В. – К.: КНЕУ, 1998. – 528с.
8. Страхование: Учебное пособие для ВУЗов / под ред. Шахова В.В. – М.: “Анкил”, 2002 – 480с.
9. Страхование дело: Уч. пособие / Зайцева М.А., Литвинова Л.Н., Урупин А.В. и др. – Мн.: БГЭУ, 2001.- 286с.
10. Страхове право України: Підручник / Біленчук Д.П., Біленчук П.Д., Залетов О.М., Клименко Н.І. – К.: Атіка, 1999. – 368с.
11. Конспект лекцій по курсу «Страхование» для спеціальностей 7.050107, 7.050106, 7.050104 оной и заочной форм обучения / Дьячкова Ю.Н., Борисова С.Е. – Краматорск: ДГМА, 2001 г.
12. Методические указания к контрольной работе по курсу “Страхование” для студентов специальностей 7.050107, 7.050106, 7.050104 дневной и заочной форм обучения / Дьячкова Ю.Н., Борисова С.Е. – Краматорск: ДГМА, 2002 – 44 с.
13. Страхові послуги: Навчально – метод. посібник для самостійного вивч. дісц. / за заг. ред. Артюха Г.М. – К.: КНЕУ, 2002. – 124с.
14. Шелехов К.В., Бигдаш В.Д. Страхование: Уч. пособие. – К.: МАУП, 1998. – 424с.
15. Гинзбург А.И. Страхование.- СПб: Питер, 2002. – 176с.
16. Пфайффер К. Введение в перестрахование. – М.: «Анкил», 2002. - 328с.

17. Страхування: Навчально – метод. посібник для самостійного вивч. дісц. / за заг. ред. Гаманкової О.О. – К.: КНЕУ, 2002. – 120с.
18. Словарь страховщика/ С.Л. Ефимов, Л.Ш. Лозовский, Б.А. Райзберг. – М.: Экономика, 2000. – 322с.
19. Шахов В.В., Миллерман А.С., Медведев В.Г. Теория и управление рисками в страховании. – М.: Финансы и статистика, 2002. – 224с.
20. Закон України “Про господарські товариства”// “Відомості Верховної Ради України”. – 1991. - №49
21. Закон України “Про транспорт”// “Відомості Верховної Ради України”. – 1991. - №51
22. Закон України “Про заставу”// Голос України. – 1992.-с.11
23. Постанова Кабінету міністрів України “Про порядок та умови проведення обов’язкового страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів”// Україна-Бізнес.-1996.-24 жовтня
24. Постанова Кабінету міністрів України “Положення про Моторне (транспортне) страхове бюро”// Україна-Бізнес.-1996.-24 жовтня
25. Постанова Кабінету міністрів України “Про затвердження Положення про порядок провадження діяльності страховими посередниками”// Урядовий кур’єр.- 1997.-21 січня
26. Постанова Кабінету міністрів України “Положення про порядок здійснення операцій з перестрахування”// Україна-Бізнес.-1996.-14 листопада
27. Положення про порядок формування, розміщення та обліку страхових резервів з видів страхування інших, ніж страхування життя : Затв. Наказом Укрстрахнагляду №41 від 26.05.97.

Розробники робочої навчальної програми з дисципліни
“Страхування”:

Асистент кафедри „Фінанси”	Ю.М. Д’ячкова
Асистент кафедри „Фінанси”	О.В. Балашова
Асистент кафедри „Фінанси”	І.О. Шевченко

ДОДАТОК А
ТЕМИ РЕФЕРАТІВ З ДИСЦИПЛІНИ

1. Сучасний стан та перспективи розвитку страхового ринку України
2. Страхові посередники на страховому ринку України
3. Зарубіжний досвід у формуванні системи медичного страхування
4. Перестраховування на сучасному етапі: цілі та завдання
5. Екологічне страхування: вітчизняний та зарубіжний досвід проведення
6. Інформаційні технології у страхуванні
7. Порівняльна характеристика зарубіжних страхових ринків
8. Особливості страхування фінансово-кредитних ризиків
9. Система депозитного страхування та межі її використання
10. Особливості страхування майна сільськогосподарських підприємств
11. Особливості оподаткування страхової та перестрахової діяльності в Україні та за кордоном
12. Страхові об'єднання та їх основні функції
13. Система "Зелена карта" та її застосування в Україні
14. Морське та авіаційне страхування: механізм та особливості проведення
15. Планування грошових потоків у страхової діяльності
16. Методи аналізу фінансової стійкості страхових операцій
17. Інвестиційна діяльність страховика
18. Маркетинг страховика
19. Ризик менеджмент у страхуванні
20. Особливості формування та розміщення страхових резервів
21. Перспективи розвитку ринку страхування життя в Україні
22. Етапи формування страхового ринку України
23. Основні методи реалізації страхових послуг на сучасному етапі
24. Тарифна політика страховика
25. Страхування ризиків зовнішньоекономічної діяльності